

Motion till riksdagen 2023/24:429

av Tobias Andersson m.fl. (SD)

Konkurrensbegränsning av näringslivet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera reglerna för konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på beslutanderätt för Konkurrensverket i ärenden som rör konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att verka för en grundlig utvärdering av den nya ordningen för konkurrensskadeavgift när den varit verksam i fem år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Konkurrensverkets utredande och beslutande delar inom organisationen bör separeras och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det svenska näringslivet begränsas idag av olika faktorer. Regelkrångel, byråkrati och brottslighet hämmar näringslivets tillväxtpotential och därför även Sveriges välbstånd och välfärd. En ytterligare problematik som dessvärre ibland hamnar i skymundan är osund konkurrens av olika slag.

Trots att svensk konkurrenslagstiftning ligger i framkant uppstår problem inom vissa branscher. Problem som stundvis kunnat lösas med befintlig lagstiftning men där vissa aktörer har en sådan stark ställning att de drabbade – medvetna om de potentiella ekonomiska riskerna – väljer att avstå från att anmäla förfarandena. Mer än sällan handlar det om en osund konkurrens från det offentliga, något som inte minst slår mot de små och medelstora aktörer som, om förutsättningarna givs, starkast bidrar till jobbskapande och tillväxt.

I Konkurrensverkets enkätundersökning från 2017 med över 2 000 svarande företag uppgav nästan vart femte företag att man upplever problem med konkurrens från offentliga verksamheter – en problembild som stärks av de mätningar av det lokala företagsklimatet som Svenskt Näringsliv genomför. Dessvärre har åtgärder för att få bukt med denna sedan länge kända problematik lyst med sin frånvaro.

Från Sverigedemokraternas sida har vi uppmärksammat de budgetanslag Konkurrensverket tagit fram. Konkurrensverket uppgav exempelvis i sitt budgetunderlag till regeringen för 2021–2023 att de såg tecken på korruption i samband med sin tillsynsverksamhet och konstaterade att korruption utgör en konkurrenssnedvridning som ligger nära verkets kärnuppdrag inom både upphandlings- och konkurrensområdet. Vidare efterlyste verket ett ”tydligare uppdrag att motverka korruption inom både privat och offentlig verksamhet” och föreslog ett antal utvecklingsinsatser samt anslagshöjning. Vi vill verka i denna riktningen.

Konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet

Det har redan gått över tio år sedan de nya reglerna mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet trädde i kraft. Syftet bakom reglerna var att förmå det offentliga att sluta med konkurrenssnedvridande verksamhet snarare än att straffa. Detta resulterade initialt i en upplevd förbättring hos näringslivet, vilket framgick i Svenskt Näringslivs mätningar – vilket huvudsakligen föranleddes av frivilliga åtaganden som offentliga aktörer vidtog efter påpackning från Konkurrensverket. Det har med andra ord inte varit de förhållandevis få domarna som resulterat i förändringarna. Den rent juridiska tillämpningen har istället inneburit en snäv tillämpning av reglerna, en problematik som berördes i Konkurrensverkets rapport Utvärdering av reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet (2016:9) från 2016. Detta har vattnat ur reglernas faktiska syfte, och de senaste åren har Konkurrensverkets aktivitet i domstol minskat – det senaste ärendet som togs vidare till domstol för prövning började utredas under 2017. Mot den bakgrunden borde reglerna och dess tillämpning utvärderas.

Frågan och dess behov aktualiserades vidare i samband med betänkandet rörande proposition 2020/21:51 Konkurrensverkets befogenheter, eftersom det i propositionen sänkades förslag om att Konkurrensverket i ärenden som rör konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet ska få beslutanderätt när det offentliga konkurrerar med det privata, vilket är både ologiskt och ineffektivt – trots att verket redan idag är tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen och trots att verket i sin rapport Korruption och osund konkurrens i offentlig upphandling från 2021 betonar att det råder en brist på avtalsuppföljning hos upphandlande myndigheter. Mot den bakgrunden menar vi att regeringen behöver återkomma till riksdagen med förslag på beslutanderätt för Konkurrensverket även för ärenden som rör konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet.

Ny ordning efter proposition 2020/21:51

En förändrad process, där Konkurrensverket i första instans beslutar om konkurrens-skadeavgift, kan potentiellt leda till en ökad effektivitet. Vissa effektivitetsvinster kan förmodligen uppnås genom en enklare process för framtagande av Konkurrensverkets beslut, jämfört med arbetet med att redan i första instans väcka talan vid domstol. Det avgörande för huruvida stora effektivitetsvinster kommer att kunna göras, och om den

genomsnittliga tiden från upptäckt konkurrensproblem till slutligt avgörande kommer kunna sänkas, kommer dock vara avhängigt i vad mån företagen kommer överklaga Konkurrensverkets beslut i båda instanser. Även i viss mån Konkurrensverkets benägenhet att söka överprövning av en dom i Patent- och Marknadsdomstolen som går verket emot.

Förslaget är värt att pröva trots vissa farhågor gällande huruvida den nya ordningen kommer att medföra att handläggningstiden förkortas eller inte. Men mot bakgrund av kritiken föreslår vi att regeringen får i uppdrag att verka för en grundlig utvärdering av den nya ordningen för konkurrensskadeavgift när den varit verksam i fem år.

Några av de remissinstanser som tillstyrkte eller var tveksamma till förslaget anförde i huvudsak att det måste säkerställas att Konkurrensverkets utredar- och beslutsroller separeras. Även de remissinstanser som avstyrkte förslaget pekade på att Konkurrensverkets organisation måste förändras för att rättssäkerheten ska kunna säkerställas. Föregående regering förutsatte att verket skulle vidta de åtgärder som bedöms nödvändiga för att skapa ett ökat förtroende för verkets arbete, vilket är gott, men regeringen bör säkerställa att en separering sker. Det bör heller inte läggas på nya resurskrävande uppgifter och önskemål på Konkurrensverket utan att proportionerliga medel tillförs. Mot den bakgrunden menar vi att Konkurrensverkets utredande och beslutande delar inom organisationen bör separeras.

Tobias Andersson (SD)

Eric Palmqvist (SD)

Josef Fransson (SD)

Mattias Bäckström Johansson (SD)

Jessica Stegrud (SD)

Johnny Svedin (SD)